

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA
KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA
nám. Curieových 7, 116 40 Praha 1
tel.: ++420 2 21005575

POSUDEK Oponenta

Téma práce : Možnosti řešení trestní odpovědnosti mladistvých v evropském kontextu
Autor : Mgr. Lenka Pošíková
Školitel : Prof. JUDr. Jiří Jelínek
Datum odevzdání : 20.12.2016

Předkládaná práce se zabývá tématem „Možnosti řešení trestní odpovědnosti mladistvých v evropském kontextu. Jde o téma vysoce aktuální, široce diskutované v odborné i laické veřejnosti.

Z hlediska obsahového a metodologického mohu konstatovat, že pojednání o daném tématu důsledně vychází z jeho věcného zaměření, jež si autorka vymezila strukturou práce.

Pokud jde o vlastní metody zpracování látky, autorka se opírala o právně dogmatickou analýzu odpovídajících právní úpravy. Systematika disertační práce, jak ji nabízí zmíněný obsah, je vcelku vhodně strukturovaná do 9 kapitol.

Problematika trestní odpovědnosti mladistvých stále nabízí atraktivní témata a aktuální problémy, které se stávají předmětem odborného zájmu. Fenoménu juvenilní delikvence byla v české odborné literatuře věnována pozornost zejména v souvislosti s přijetím zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní jednání a o soudnictví ve věcech mládeže.

Disertační práce se podrobným způsobem věnuje otázce reakce na trestnou činnost mladistvých delikventů a možnostem řešení jejich trestní odpovědnosti v evropském kontextu. Popisuje historický vývoj přístupu k problematice juvenilní delikvence, jakož i základní modely soudnictví nad mládeží.

Aktuální předmět zájmu představuje hledání účinných forem reakce na trestnou činnost juvenilních delikventů. Přístup k trestné činnosti mladistvých je v současné době do značné míry ovlivněn mediální prezentací závažné násilné trestné činnosti spáchané mladistvými pachateli nejen na území České republiky, ale i v zahraničí. V souvislosti s tím se pravidelně objevují návrhy na snížení věkové hranice trestní odpovědnosti a na zpřísnění trestních sazeb pro mladistvé pachatele, které se promítají do trestněpolitického přístupu k juvenilní kriminalitě. Jakým způsobem upravit trestní odpovědnost mladistvých pachatelů a jakým způsobem reagovat na jejich trestnou činnost, aby v kriminální kariéře již nepokračovali, je téma diskutované nejen na úrovni národní, ale získalo i rozměr mezinárodní.

Přístup k mladistvým delikventům, způsob řešení jejich trestní odpovědnosti, jakož i zvolená sankce může zásadním způsobem ovlivnit jejich další život i kriminální kariéru. Reakce státu na trestnou činnost mladistvého by měla být dostatečně efektivní natolik, aby odradila mladistvého od páchaní další trestné činnosti a vedla jej k nápravě. Nevhodná či neadekvátní sankce může ve svém důsledku být příčinou pokračování kriminální kariéry mladistvého provinilce, u něhož by delikventní chování bylo jinak pouhým průvodním jevem dospívání a samovolně odeznělo. Stejně tak jako opakovaný neformální přístup může jen těžko přerušit kriminální kariéru chronického pachatele. V rámci disertační práce se proto autorka zaměřila na otázku, jakým způsobem přistoupit k řešení trestní odpovědnosti mladistvých a jak efektivně reagovat na jimi spáchanou trestnou činnost.

Trestná činnost osob v mladistvém věku je jevem takřka běžným, jenž souvisí s vývojem osobnosti a dospíváním. Juvenilní delikvence je delikvencí bagatelní a má zpravidla pouze epizodní charakter. Určité projevy delikvence v mladistvém věku jsou normální a sankce za ni jsou tudíž anomální. Autorka v této souvislosti uvádí, že bychom proto svou pozornost měli spíše zaměřit na malou, leč významnou skupinu mladistvých pachatelů, jež se opakovaně dopouští závažné trestné činnosti nejen v období dospívání, ale i v dospělém věku (*juvenile chronic offenders*", *"Intensivtäter"*). Mezi laickou, ale i částí odborné veřejnosti panuje všeobecné přesvědčení, že důvodem nárůstu závažné kriminality a především násilné trestné činnosti páchané mladistvými delikventy je neschopnost stávajících sankcí na ně účinně působit, a proto je nezbytné sankce ukládané mladistvým pachatelům zpřísnit. Čím přísnější je sankce, tím spíše odradí mladistvého od trestné činnosti. Zda skutečně platí tato úměra a tvrdé sankce založené na strategii odstrašení představují vhodné řešení kriminality mladistvých je jednou z otázek, na které se autorka snaží v disertační práci přinést odpověď.

Významnou část práce tvoří komparativní analýza vybraných zahraničních právních úprav v oblasti zacházení s mladistvými pachateli trestných činů, konkrétně právní úpravy Spolkové republiky Německo, Rakouské republiky a Švýcarska. Detailním způsobem jsou v disertační práci rozebrány sankční systémy uvedených zemí a je provedeno jejich vzájemné srovnání. Za podstatné je na místě považovat hodnocení vybraných sankcí z hlediska jejich efektivnosti vycházející z poznatků o míře recidivy mladistvých pachatelů. V návaznosti na to se disertační práce zabývá otázkou jakým způsobem působit na odlišné typy mladistvých pachatelů z pohledu vývojové kriminologie, zejména pak na tzv. chronické pachatele trestné činnosti.

Tyto země představují moderní evropské státy, které jsou České republice historicky i geograficky poměrně blízké a jsou vázány shodnými mezinárodními úmluvami a závazky v oblasti trestní odpovědnosti mladistvých. V případě Spolkové republiky Německo a Rakouské republiky patří mezi důvody také skutečnost, že tamní právní úprava trestního práva mládeže zásadním způsobem ovlivnila podobu tuzemské normy upravující soudnictví nad mládeží. Přesto k řešení trestní odpovědnosti mladistvých přistupují v některých aspektech odlišným způsobem. Disertační práce si neklade za cíl vyčerpávajícím způsobem popsat systém soudnictví nad mládeží v jednotlivých zahraničních právních úpravách. Nýbrž představit jednotlivé právní úpravy tak, aby si čtenář byl jednak schopen učinit představu o historickém vývoji, určujících impulsech a změnách v přístupu k juvenilní kriminalitě, jakož i o tamním systému zacházení s delikventy z řad mladistvých v platné právní úpravě. Samotná analýza se však neomezuje na pouhý popis sankčního systému, ale zabývá se rovněž mírou využívání jednotlivých sankcí a jejich efektivitou vycházející z údajů o recidivě mladistvých delikventů. Široká pozornost je rovněž věnována neformálním způsobům reakce na trestnou činnost mladistvých. Díky analýze zahraničních právních úprav můžeme čerpat poznatky o efektivitě jednotlivých sankcí a osvědčené příklady dobré praxe.

V souvislosti s tím formuluje autorka charakteristické znaky obou skupin. Podrobně se věnuje zejména fenoménu chronických mladistvých pachatelů, formuluje rizikové faktory sloužící k rozpoznání a predikci dráhy celoživotního pachatele. Rozebírá dva z významných, ač v české odborné literatuře dosud poměrně opomíjených, faktorů ovlivňujících páchaní závažné trestné činnosti mladistvými, jimiž jsou jednak delikventní vrstevnické skupiny a zejména pak přistěhovalecký původ. Význam posledního ze zmiňovaných prvků pro kriminální dráhu jedince demonstruje na fenoménu kriminality mladistvých imigrantů 2. generace ve Spolkové republice Německo.

V rámci předkládané disertační práce není provedena samostatná analýza tuzemské právní úpravy, neboť autorka má za to, že rozboru zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, jakož i aplikační praxi, byla v odborné literatuře věnována již dostatečná pozornost a další pokus v tomto směru by mnohé nepřinesl. Autorka proto nabízí srovnání s českou úpravou pouze na některých místech a provedenou analýzu promítá do námětů a doporučení na zdokonalení tuzemské normy. Pro přístup k trestní odpovědnosti mladistvých delikventů je dle autorky nezbytný mezioborový přístup. Autorka proto usiluje o to, aby fenomén trestní odpovědnosti mladistvých nebyl v rámci disertační práce pojat pouze juristicky, ale nebyly opomenuty ani aspekty kriminologické, sociologické, psychologické či medicínské.

Disertační práce na základě provedené analýzy vybraných zahraničních právních úprav přináší jednak náměty *de lege ferenda* ke zdokonalení české právní úpravy soudnictví nad mládeží a současně ohledně přístupu k sankcionování mladistvých formuluje příklady dobré, ale i příklady špatné praxe, tj. sankce, které nejsou efektivní, popřípadě působí dokonce kontraproduktivně. V závěru práce jsou pro potřeby orgánů činných v trestním řízení také uvedeny konkrétní návrhy na zacházení s jednotlivými typy mladistvých pachatelů ve světle vývojové kriminologie.

Lze konstatovat, že předložená práce je zdařilým zpracováním zvoleného tématu. Výklad je vhodně rozčleněn, autorka poctivě pracuje s poznámkovým aparátem i judikaturou. Autorka ve své práci využila přiměřené množství dostupných literárních pramenů a osvědčila svoji schopnost jejich využití pro vlastní autorský text.

Předkládaná dizertační práce přináší nové vědecké poznatky a je tak přínosem pro zkoumání této oblasti trestního práva. Po obsahové i formální stránce autorka splnila všechny nároky kladené na tento typ prací a předložená práce je tak plně způsobilá k obhajobě.

V Praze dne 23. února.2017

Doc. JUDr. Jiří Herczeg, Ph.D
oponent